

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm, 2017-08-24

Remiss**SOU 2017:10 Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning**

U2017-00732/F

KTH finner förslaget genomarbetat och uppfattar det som en viktig och välkommen ansats att säkerställa att det svenska forskarsamhället bedriver forskning i enlighet med god forskningssed och kontinuerligt verkar för att denna upprätthålls och vidare säkerställer att allvarliga avvikelser därifrån hanteras på ett rättssäkert och tillförlitligt sätt.

KTH ställer sig således positivt till förslaget i sin helhet, men önskar lämna ett antal förslag och synpunkter.

Sammanfattning:

- Förslagen nämndmyndighet bör ha en annan benämning (t.ex. Nämnden för prövning av oredlighet i forskning)
- Nämndens uppdrag bör vidgas till att utöver oredlighet i forskning även omfatta "andra allvarliga avvikelser från god forskningssed".
- Konstnärlig forskning bör inkluderas fullt ut i nämndens uppdrag
- Nämndens uppdrag bör även inkludera forskning hos privata forskningsutförare
- Nämnden bör ha fler ledamöter
- Forskningsutföraren bör alltid göra en initial intern bedömning av ärendet innan det skickas vidare till nämnden.
- Forskningsutföraren bör löpande rapportera till nämnden kring avslutade ärenden rörande andra avvikelser från god forskningssed.
- En anslagsminskning till följd av utredningens förslag är inte motiverad.

Nämndmyndighetens namn

KTH förespråkar det längre men mer precisa namnet "Nämnden för prövning av oredlighet i forskning".

Definition av begreppet oredlighet i forskning:

KTH ställer sig bakom förslaget att definiera begreppet i lagtext och ställer sig i huvudsak bakom den snäva definition som föreslås (FFP). Samtidigt anser KTH att nämndens uppdrag bör vidgas till att utöver oredlighet i forskning även omfatta "andra allvarliga avvikelser från god forskningssed."

KTHBrinellvägen 8 | 100 44 Stockholm
Vxl 08 790 60 00 | rektor@kth.se | www.kth.se

Inom KTH har diskussioner förts kring om huruvida definitionen av oredlighet bör vidgas till "FFP och andra allvarliga avvikelser från god forskningssed". Den snäva definitionen av oredlighets begreppet i kombination med ett uppdrag till nämnden att endast utreda just oredligheter, riskerar att medföra att ytterst få ärenden kommer att utredas av nämnden. Detta skulle motverka syftet med förslaget, dvs att säkerställa en enhetlig och rättssäker hantering av dessa känsliga och komplexa ärenden.

Exempel på fall av allvarliga avvikelser som inte faller inom ramen för FFP är underlåtenhet kring hantering av grundmaterial och experimentella data, grova felaktigheter kring publicering rörande medförfattarskap och korrekt attribuering, underlåtenhet rörande hantering av etiska tillstånd. Vad gäller hantering av experimentella data kan brister finnas även hos forskningsutföraren. En sådan brist kan i sin tur leda till att FFP inte går att utreda varför även denna är viktig att inkludera i nämndens uppdrag

Definition av begreppet forskning:

KTH stödjer utredningens slutsats i 9.1 avseende definitionen av forskning såsom utgående från etikprövningslagen och välkomnar samtidigt en översyn av denna. KTH menar dock att det är viktigt att konstnärlig forskning inkluderas fullt ut i nämndens uppdrag.

Definitionen av forskningsutförare:

Att industrins forskning undantas anser KTH är problematiskt. En misstänkt oredlighet eller annan allvarlig avvikelse från god forskningssed presenterad i en vetenskapligt publicerad artikel författad av forskare från industrin, privat stiftelse etc. bör också kunna utredas av nämnden.

Nämnden och dess arbetsuppgifter:

KTH stöttar till fullo förslaget om att oredlighet ska utredas av en fristående myndighet. KTH föreslår att nämndens uppdrag vidgas till att omfatta oredlighet i forskning (enligt föreslagen snäv definition) och andra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Att nämndens beslut föreslås kunna överklagas är bra. Nämnden bör kunna besluta om huruvida forskare gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning eller annan allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Att nämnden också kan yttra sig kring brister hos forskningsutföraren kan vara ett effektivt påtryckningsmedel för forskningsutföraren att verkligen ta itu med brister. Eftersom nämndens yttrande inte är överklagbart bör ett planerat yttrande i förväg kommuniceras forskningsutföraren, så att denne ges möjlighet att förklara eventuella missförstånd innan yttrandet görs.

Nämnden ska överlämna ärenden som rör andra avvikelser från god forskningssed till berörd forskningsutförare för vidare hantering, vilket KTH instämmer i. KTH vill i sammanhanget påtala att överlämnande också bör ske skyndsamt vid eventuella andra fynd avseende misstankar om oegentligheter och olämpligheter.

KTH anser att nämnden, avseende anmälan som ställts direkt till denna, redan i en utrednings inledande stadium bör inhämta berörd forskningsutförares inställning till anmälan. Detta skulle minska risken för att en anmälan hanteras samtidigt hos

nämnden och berörd forskningsutförare. Vidare kan forskningsutföraren komma med för nämnden viktig information om eventuella personliga konflikter, mm.

Nämndens sammansättning:

KTH menar att det vore lämpligt att tillsätta fler ledamöter (alt. ersättare) i nämnden. Att engagera fler vetenskapligt aktiva professorer (alla med erforderlig erfarenhet av arbete med frågor om god forskningssed) i nämndens arbete, ger en större täckning av olika forskningstraditioner inom nämnden, samtidigt som arbetsbördan och risken för sårbarhet för jäv minskar. KTH anser att den juridiska komplexiteten i dessa ärenden kan kräva att fler än ordföranden är lagfaren, dvs att även annan ordinarie ledamot är jurist. KTH vill vidare påpeka att skrivningarna på sid 201 och 202 avseende "ersättare" bör förtydligas så att det tydligt framgår att det är ersättare för ordförande som avses.

Anmälan av misstänkt oredlighet i forskning:

I lagförslaget åläggs forskningsutföraren att anmäla misstänkta oredligheter till nämnden och i avsnitt 10.1.1 anges att alla anmälningar rubricerade som misstankar om oredlighet i forskning ska överlämnas till nämnden. KTH förespråkar att forskningsutföraren alltid ska göra en första bedömning kring de anmälningar denne tar emot för att sedan vidarebefordra anmälningar som bedöms avse misstanke om oredlighet i forskning (och, i enlighet med KTH:s förslag, andra allvarliga avvikelser från god forskningssed).

KTH anser att man i framtiden kan överväga om det är lämpligt/möjligt att i likhet med anmälningsskyldigheten gentemot studenter (HF10:9) ålägga forskare att anmäla en grundad misstanke om oredlighet. Ofogsanmälningar skulle då å andra sedan behöva medföra någon slags kritik och eventuellt även påföljd.

Forskarutförarnas arbete med att utreda misstankar om avvikelser från god forskarsed:

Forskningsutförarna har ansvaret att utreda misstankar om alla övriga avvikelser än just oredlighet, något som inte tidigare reglerats. Förslaget uttalar också ett ansvar för forskningsutförarna att upprätta riktlinjer för hanteringen av avvikelser. KTH har inget att invända mot att detta tydliggörs i HF, men KTH föreslår att texten i 1 kap 3a § andra styckets första mening ändras till följande "För prövning av oredlighet i forskning och annan allvarlig avvikelse från god forskningssed svarar en särskild nationell nämnd."

Forskningsutförarna åläggs, enligt förslaget, att årligen rapportera om de misstankar om avvikelse från god forskningssed som man hanterat. Forskningsutförarna bör åläggas att direkt efter central intern hantering av ett ärende rapportera om ärendet och dess utfall till nämnden. Detta blir särskilt viktigt för det fall nämndens uppdrag inte vidgas till att utreda även andra allvarliga avvikelser från god forskningssed. I syfte att ge ett bättre underlag för en enhetlig tillämpning och påföljd bör övervägas om inte forskningsutföraren även ska rapportera eventuella konsekvenser för berörda forskare samt eventuella åtgärder som vidtagits med avseende på egna brister hos forskningsutföraren (i likhet med kravet om återrapportering om följer av nämndens beslut).

Ekonomiska konsekvenser:

I avsnitt 17.3.1 redogörs för förväntade ekonomiska konsekvenser och utredningen menar att förslaget bör innebära minskade kostnader för universitet och högskolor då utredningsansvaret flyttas till en nationell myndighet. KTH bedömer inte att de förslag som ligger i utredningen kan förväntas leda till en minskning av resursbehovet inom lärosätena. Tvärtom bör lärosätenas systematiska arbete inom detta område stärkas och de kraven på förebyggande arbete liksom årlig avvikelserapportering innebär snarare att en satsning kommer att behöva göras inom högskolesektorn. En anslagsminskning till följd av utredningens förslag är inte motiverad.

Ytterligare kommentar:

Att anmälningar kommer att hanteras av en annan myndighet än där den misstänkta oredligheten ägt rum ökar möjligheten till en mer rättssäker och enhetlig hantering. Det ger också en helt annan insyn i dessa ärenden som utgör allmänna handlingar. En sådan insyn innebär dock inte alltid är en fördel. Icke befogade anmälningar kan, innan de befins vara just detta, få förödande konsekvenser för berörda forskare.

Det är därför av yttersta vikt att nämnden har tillräckliga personella och andra resurser så att ärendena kan handläggas skyndsamt.

Detta remissvar har utarbetats av chefsjurist Christina Engström och dekanus Katja Grillner i samverkan med företrädare från akademien (nuvarande och tidigare företrädare från KTH:s råd för utredning av misstänkt vetenskaplig oredlighet och chefer inom akademien) samt gruppchef från personalavdelningen.

Sigbritt Karlsson
Rektor